GAZETA TRANSILVANIEI.

Redacţiunea şi administraţiunea:
Braşovŭ, piaţa mare Nr. 22. „Gazeta“ iese
Mercurea, Vinerea si Dumineca.

Preţulŭ abonamentului:
Pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Ţerĭ esterne pe şése lunĭ 14 fr., pe anŭ 28 francĭ.

Anulŭ XLVII.

Se prenumeră:
la poştele c. şi r. şi pe la dd. corespondenţĭ.

Annunciurile:
una serie garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiăcare publicare. — Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 28. **Mercurĭ 7 (19) Marţiu** **1884.**

Braşovŭ 7 Marţiu st. v.

Ceea ce amŭ predisŭ s'a împlinitŭ. Comedia aranjată de d-lŭ Tisza cu ajutorulŭ consorţiului frăţietăţii a avutŭ de scopŭ a ne face de rîsulŭ lumei şi a ne presentá publicului europénŭ ca pe unŭ poporŭ fără de energiă, fără de seriositate şi fără de tăriă naţională. Biroulŭ de presă jidano-maghiarŭ a angajatŭ pe toţĭ puii de evreŭ dela scolile din Pesta ca se scrie ḑi şi nópte la raporturĭ despre marile fapte ale ómenilorŭ înjosirei naţionale. Tóte s'au pusŭ în mişcare spre a dá conventiculului dela Pesta o importanţă epocală şi într'unŭ organŭ de frunte centralistŭ din Viena, care nu s'a distinsŭ niciodată prin tăriă de caracterŭ, cetimŭ, că dlŭ Tisza este în ajunŭ de a înfrânge oposiţiunea Românilorŭ cu ajutorulŭ „activiştilorŭ“ dela Pesta, şi că acésta îi va fi uşorŭ deórece poporulŭ românŭ „este încă şi astăḑĭ selbaticŭ, necultŭ, leneşŭ, seracŭ şi prăpăditŭ.“

Una au întenţiunatŭ duşmanii noştri şi alta va resultá din acea comediă. Netrebnicia şi miserabilitatea întregului esperimentŭ alŭ ómenilorŭ frăţietăţii se dă pe faţă şi lumea cea mare în locŭ se-i cânte osana d-lui Tisza pentru că a ajunsŭ a se face „stapânŭ peste Români“, de bine ce n'a pututŭ se figureze ca stapînŭ peste Croaţi, vede şi cunósce înşelăciunea şi organe de frunte ale maiorităţii, ce domnesce aḑĭ în Austria, ca „Wiener Allgemeine Zeitung“, declară că conclusele conventiculului din Pesta „nu potŭ fi considerate de concluse ale locuitorilorŭ români ai ţerei“.

Ce mai trebuiea pentru ca fiasculŭ domnilorŭ Gall şi consoţi se fie desevêrşitŭ? Trebuiea ca însuşi organele guvernului unguerscŭ se vină şi se-şi bată jocŭ de aşa ḑisele „concesiuni“, ce le cerŭ purtătorii stégului frăţietăţii în schimbulŭ sacrificării drepturilorŭ şi a demnităţii naţionale.

Publicămŭ mai la vale vocea unuia din organele de căpeteniă ale guvernului, care a scrisŭ nu numai pentru cei din întru, ci mai vêrtosŭ pentru străinătate. Elŭ găsesce „programa“ consorţiului Roman-Gall de prisosŭ şi numai întro privinţă aderă la ea, încâtŭ adecă consorţiulŭ se dă legatŭ în mânile d-lui Tisza declarândŭ că se alătură la partida guvernului, ear singura concesiune mai de Dómne ajută dintre tóte câte simuléză ale pretinde numita „programă“ o declară de „nediscutabilă.“

D-nii Gall şi consoţi cerŭ în punctulŭ 3 alŭ programei lorŭ ca legea de alegere din Ungaria se se estindă şi peste Transilvania. Acésta concesiune, décă este ertatŭ a-o numi aşa, nu conţine nicĭ o garanţiă pentru Români, dér ar dovedí celŭ puţinŭ, că guvernulŭ are órecare bunăvoinţă de a mai slăbi puţintelŭ din cordă faţă de Români. Ce respunsŭ au datŭ însĕ foile guvernului la punctulŭ trei? — „Niciodată guvernulŭ nu va face o asemenea concesiune,“ asigură ele. Ba „Pester Lloyd“ pune la îndoiélă chiar seriositatea acelui punctŭ, precum şi a întregei programe şi numai contopirea consorţiului cu partida Tiszaistă o apróbă. Acéstă fusiunare nu ar fi nicĭ măcarŭ ceva nou, căcĭ d. Gall şi consoţii seĭ totdéuna au fost slugi plecate ale d-lui Tisza.

Va se ḑică singura pretensiune, care mai e de ceva, se respinge. D-nu Gall se muncesce în sudórea feţei sale spre a dovedí că uniunea Transilvaniei cu Ungaria este unŭ faptŭ complinitŭ şi că elŭ o primesce „far de nicĭ o reservă“, ear stăpânii lui îlŭ dau de minciună, căcĭ ei constată că uniunea nu este perfectă şi că va remâné încă multŭ timpŭ neisprăvită, deórece legea Ungariei „nu se póte estinde“ şi asupra Transilvaniei.

De ce se teme guvernulŭ se ducă la îndeplinire uniunea prin întroducerea legei ungare? De sigurŭ că nu pentru aceea, că d. Gall şi soţii lui au primit'o fără de nicĭ o reservă!

Finită este comedia! Au trebuitŭ sĕ se găséscă în mijloculŭ nostru câţiva ómeni de falsă ambiţiune şi fără de principii, carĭ sĕ servéscă adversarilorŭ de unelte spre a înşelá cu ei lumea despre adeveratele dorinţe şi aspiraţiuni ale naţiunei române.

Iute au trebuitŭ se cunóscă aceşti înşelători înşelaţĭ nimicnicia şi absurditatea „acţiunei“ lorŭ. Şi fiind-că ori ce rĕu póte aduce după sine şi ceva bine, donchişotiada consorţiului frăţietăţii va contribuí ca monarchia şi Europa sĕ se convingă şi mai multŭ că Românii nu sunt „leneşĭ şi prăpădiţĭ“, cum îĭ descrie biroulŭ de presă jidano-maghiarŭ, ci sunt unŭ poporŭ vrednicŭ, tenace şi consciu de drepturile şi de demnitatea sa!

Cronica evenemintelorŭ politice.

Organulŭ partidei naţionale săsescĭ „Sieb. d. Tagblatt“ publică respunsulŭ ce l'a datŭ ministrulŭ de interne Tisza la hotărîrile universităţii săsescĭ, care, precum scimŭ, la 9 Decembre anulŭ trecutŭ propusese unele schimbărĭ în statutele de organisaţiune, pe cari guvernulŭ le octroase universităţii. Acésta ceruse adecă mai vêrtosŭ ca votulŭ separatŭ se nu mai aibă acea însemnătate, ce i-a dat'o ministrulŭ, şi mai departe pretinse sĕ se întroducă earăşĭ usanţa ca secretarulŭ universitaţii se contrasemneze tóte mandatele de plată din cassa naţională. Respunsulŭ ministrului este unŭ refusŭ categoricŭ; dér ministrulŭ merge unŭ pasŭ şi mai departe în restricţiunea drepturilorŭ universităţii de a dispune liberŭ de averea ei declarândŭ că: „guvernului îi compete încă şi acelŭ dreptŭ positivŭ, după care acestŭ guvernŭ póte se înlocuiéscă hotărîrile cassate cu disposiţiunile legale ce le va crede de lipsă.“ Cu alte cuvinte ministrulŭ póte se casseze hotărîrile universităţii şi decide singurŭ cum voesce. Aşa a făcutŭ şi d. Trefort cu Metropolitulŭ Roman şi cu consistoriulŭ archidiecesanŭ. A ḑisŭ: Metropolitulŭ póte propune pe preoţii cari vorŭ meritá ajutorŭ dela statŭ, dér ministrulŭ este în dreptŭ se dé ajutorulŭ orĭ şi cui va voí. Acésta este dreptatea şi generositatea d-lorŭ Tisza-Trefort. Conlocuitorii noştri Saşĭ potŭ se înveţe dintr'asta multŭ cum trebue se apreţieze situaţiunea şi ce atitudine trebue se urmeze.

Ministrulŭ Tisza rĕspunse în 13 Marte la interpelaţiunea deputatului Helfy relativă la situaţiunea esternă. Tisza ḑise: Potŭ asigurá onorata cameră, că nu s'a petrecutŭ nicĭ unŭ evenementŭ, care sĕ fi schimbatŭ alianţa intimă ce a esistatŭ şi esistă între monarchia nóstră şi Germania. Décă se apropia şi altă putere de acéstă alianţă, fără se-o altereze câtuşĭ de puţinŭ aşa déră fără de a se băgá între amênduoi aliaţii ca unŭ icŭ, acésta ne oferesce o nouă garanţiă pentru aceea, ce fiecare omŭ în Ungaria doresce, adecă susţinerea păcii. Nu potŭ reflectá la ori-care scire jurnalistică, dér potŭ asigurá în modulŭ celŭ mai decisivŭ, că fiecare raportŭ, care trece peste aceea, că Rusia încă doresce pacea şi de aceea în prima linia s'a apropiatŭ de imperiulŭ germanŭ apoi de Austro-Ungaria, este luatŭ cu totulŭ din vêntŭ. Alianţa austro-germană, care cu toţii o cunóscemŭ şi o scimŭ şi o dorimŭ, nu a fost atinsă de feliu prin acea apropiere. Apropierea s'a făcutŭ numai pentru susţinerea păcii. Prin acésta credŭ, că am respunsŭ şi la întrebarea aceea, că ce efectŭ asteptŭ dela nóua grupare. După câteva cuvinte primí Helfy şi totŭ parlamentulŭ rĕspunsulŭ ca satisfăcătoriu. Prin acestŭ respunsŭ ce l'a datŭ Tisza în dietă a mai potolitŭ frica ce cuprinsese din nou pe Maghiari, déră ei sêmtŭ destulŭ de bine, că acésta potolire va durá numai de aḑĭ până mâne.

In „N. fr. Presse“ din 16 ale curentei cetimŭ urmatórele: „Trimisulŭ estraordinarŭ românŭ pe lângă guvernulŭ M. Sale Reginei Marei-Britanie, d-lŭ Iónŭ Ghica, se află de câteva ḑile la Bucurescĭ. Petrecerea lui în capitala României este adusă în combinaţiune cu cestiunea Dunării, care încă în decursulŭ lunei viitóre, după scirile ce sosescŭ din Parisŭ, va fi éraşĭ adusă pe tapetŭ de cătră puterile signatare ale tractatului de Londra. In Bucurescĭ se crede, că mai înainte de tóte se va instituí comisiunea micstă, şi, fiindŭ-că d-lŭ Brătianu tocmai la acésta s'a opusŭ până acuma, cabinetulŭ Brătianu se va retrage în momentulŭ oportunŭ, făcêndŭ locŭ unui ministeriu interimalŭ, până ce acesta va fi datŭ concursulŭ seu la esecutarea conclusclorŭ tractatului de Londra. Firesce, obsérvă „N. fr. Presse“, asta este numai o combinaţiune a oposiţiunii, care combinaţiune cu greu va corespunde faptelorŭ.

Negocierile, ce se urméză acum în Bucurescĭ, relativŭ la convenţia comercială austro-română au fostŭ începute, ḑice „N. fr. Presse“ în scopulŭ de a se stabilí o basă positivă în privinţa taxelorŭ vamale, adecă a clasificării articolilorŭ de esportŭ ale monarchieĭ de cătră autorităţile vamale române. In acestŭ scopŭ au fostŭ adunate mustre din articolii noştrĭ de esportŭ, carĭ, după-ce vorŭ fi clasificate în comunŭ, vorŭ împedicá pe viitorŭ autorităţile vamale române de a mai taxá produsele nóstre după placŭ. Guvernulŭ ungurŭ a trămisŭ ca delegatŭ pentru aceste negociărĭ pe consiliarulŭ financiarŭ Adolfŭ Turocy, ér celŭ austriacŭ pe consiliarulŭ financiarŭ Eduardŭ Kunde şi pe secretarulŭ ministerului de comerciu d. Stibral. Representanţii noştri s'au întrunitŭ pentru ântâia óră la 20 Februariu la ambasadorulŭ austro-ungarŭ din Bucurescĭ, baronulŭ Mayr, şi cu acéstă ocasiune au stabilitŭ o programă de lucrărĭ, după care eĭ au clasificatŭ în prima linie mustrele luate cu dênşii. Apoi aceste mustre au fostŭ înaintate ministerului românŭ de finanţe, unde au fostŭ cercetate mai ântâiŭ de ómenĭ specialĭ, şi tocmai după acésta au începutŭ desbaterile comune, în carĭ vorŭ fi stabilite mustrele normale, Antâia şedinţă formală s'a ţinutŭ la 6 Marte, care s'a ocupatŭ de mărfurile de pele colorate şi care a avutŭ unŭ resultatŭ favorabilŭ monarchieĭ nóstre. Guvernulŭ românŭ a fostŭ representatŭ în acéstă şedinţă de d-nii G. Cantacuzinu, D. Protopopescu Olănescu şi Rădulescu. In desbaterile de până acum representanţii românĭ au arĕtatŭ atâtŭ cunoştinţe speciale câtŭ şi multă bună-voinţă.“

Amênduóĕ camerele române lucră în secţiunĭ, ocupândŭ-se de revisuire. Secţiunile II-a şi a III-a din Senatŭ au primitŭ proiectulŭ de revisuire aşa, cum a fostŭ redactatŭ de comisiunĭ, modificândŭ numai redacţiunea câtor-va articole. In secţiunea IV, d. Maniu a presentatŭ la art. 105, privitorŭ la presă, duóĕ amendamente: 1. Se se specifice prin constituţiune casurile, în carĭ tribunalele ordinare potŭ judecá procesele de presă; 2. ca disposiţiunile din constituţiune privitóre la libertatea presei sĕ fie aplicabile numai pentru cetăţenii românĭ.

Principele de Bismarck a apěratŭ pe largŭ dinaintea Reichstagului proiectulŭ de lege privitorŭ la asicurarile lucrătorilorŭ contra accidintelorŭ. Dênsulŭ a regretatŭ oposițiunea continuă a maiorității Reichstagului în acéstă cestiune, și a disŭ că guvernulŭ e dispusŭ a întinde beneficiile legii în discusiune la alte categorii de lucrătorĭ, adăugândŭ că décă Reichstagulŭ ar introduce îmbunătățirĭ în proiectŭ guvernulŭ le va primí cu bună voie, fără a vedé în acésta o învingere. Cancelarulŭ a terminatŭ dicêndŭ că nu e vorba d'o cestiune de înaltă politică, ci d'o cestiune de politică de interesŭ în celŭ mai bunŭ sensŭ alŭ cuvêntului.

Membrii partitei uniunii liberale (secesionistĭ) într'o conferință, au aprobat cu o mare maioritate, în urma propunerii făcute de șefulŭ partiteĭ, fusiunea lorŭ cu partita progresistă subt nuoulŭ nume de „Partita germană liberală.“

„Narodni Listy“, din Praga, afirmă că baronulŭ Iovanovicĭ, guvernatorele Dalmațieĭ, pe timpulŭ șederii sale de cincĭ sĕptĕmânĭ în Viena, a primitŭ instrucțiunĭ sĕ facă concesiunĭ naționalilorŭ dalmațiane, pentru ca nu cum-va Dalmațianii sĕ se abțină de a vení în Reichrath. De acela sĕ vorŭ face schimbărĭ marĭ în personalulŭ administrațiuneĭ din Dalmația și sĕ vorŭ numí numaĭ naționalĭ în loculŭ străinilorŭ, ce sĕ află acolo. Totușĭ, dice „Narodni Listy, aceste concesiunĭ nu vorŭ fi de ajunsŭ, de vreme ce representanții din Dalmația cerŭ retragerea chiar o baronului Ioanovicĭ, ér nu numai a acelora, carĭ sunt împrejurulŭ lui.

Princĭpele Nikita a trămisŭ pe voivodulŭ Masa Vrbitza în Rusia spre a contractá unŭ împrumutŭ de treĭ milióne ruble pentru construirea de căi de comunicațiune. Ministrulŭ de resbelŭ d. Plamenac a fostŭ trămisŭ în Belgia spre a cumpĕrá 30,000 puscĭ sistema cea mai nouă și patru baterii de munte, căcĭ Muntenegrulŭ voiesce a fi pregătitŭ pentru orĭ-ce eventualitățĭ s'ar íví în peninsula balcanică. Principesa Mileva, care se află în Parisŭ, se duce în curêndŭ cu fiica și cu ginerele ieĭ la Constantinopole spre a visitá pe Sultanŭ și a lucrá pentru numirea principeluĭ Karagheorghevicĭ în loculŭ lui Vogorides în Rumelia Orientală. Assim-pașa a convocatŭ pe căpeteniile Ligeĭ albanese pentru diua de 15 Marte, pentru, ca în urma instrucțiunilorŭ, ce a primitŭ dela Pórtă, sĕ discute cu eĭ asupra predării de bună voie a localităților Plava și Gusinje cătră Muntenegru. Totușĭ triburile albanese de munte sunt hotărîte a se opune cu armele.

Sentința ce adus'o tribunalulŭ norvegianŭ asupra ministrului de statŭ Selmer, care, precum scimŭ, a fostŭ pusŭ în stare de acusațiune, s'a predatŭ la departamentulŭ justiției. După pracsa observată la sentințele anteriore ale tribunaluluĭ imperialŭ are sĕ refereze departamentulŭ și apoi consiliarii de statŭ. Propunerile lorŭ se asternu regelui într'o ședință a consiliului de statŭ și regele decide lucrulŭ printr'o resoluțiune regéscă. La decisiunĭ anteriore ale tribunalului au trecutŭ trei sĕptĕmânĭ între publicarea sentinței și între resoluțiunea regéscă.

Conferința alegĕtorilorŭ românĭ în Timișóra.

(Telegr. „Gaz. Trans.“)

Conferința alegĕtorilorŭ români din Timișóra a fostŭ cercetată de unŭ numĕrŭ peste așteptare de mare de alegĕtorĭ. Au fostŭ representate tóte cercurile sub președința protopopului Drĕghiciu.

Conferința a declaratŭ cu însuflețire și unanimŭ, că aderéză la programa din Sibiiu; a alesŭ comitetŭ centralŭ; a hotărîtŭ a se constituí în fiecare cercŭ comitete electorale, a cărorŭ președințĭ sunt membrii comitetului centralŭ.

Conferința electorală română din Turda

nu se va ține, cum s'a disŭ în Convocarea publicată în Nr. 26 alŭ fóiei nóstre, în 19 Marte, ci în **29 Marte** st. n. Alegĕtorii români din comitatulŭ Turda Arieșŭ sunt invitațĭ prin urmare de a se înfațișa în Turda, în diua de 29 Marte stilŭ nou.

Comedia frățietății.

Cetimŭ în organulŭ frățietății:

Esc. S'a metropolitulŭ Mironu Românulŭ deschide ședința la 12 óre a. m. Dlŭ dr. Iosifŭ Gall ca președintele comisiunei de cincĭ cetesce următorulŭ elaboratŭ de programă: „Alegĕtorii românĭ la conferința din Budapesta în 14 și 15 Marțiu st. n. 1884 constatândŭ necesitatea de a formá o partidă română moderată (?), se constitue de atare pre lângă următórea programă:

1. Partida stă pe basa dreptului publicŭ actualŭ și pe terenulŭ legalŭ alŭ constituțiunei patriei și va participá la alegerile dietale în tóte ținuturile locuite de Românĭ.

2. Partida va conlucrá într'acolo, ca sĕ se esecute legea de naționalitate conscențiosŭ în tóte ramurile ei, și anume: în privința respectărei limbei române în oficii, în privința aplicărei inteleginței române, și în privința înființărei instituțiunilorŭ culturale.

3. Partida va lucrá într'acolo, ca sĕ se estindă legea de alegere din Ungaria și preste Transilvania.

4. Partida va lucrá pentru egala îndreptățire în statŭ a toturorŭ confessiunilorŭ recunoscute și pentru libertatea și înlesnirea lorŭ de a-șĭ regulá ele însĕ-șĭ afacerile lorŭ bisericescĭ, scolare și fundațiunale în sfera de dreptŭ a autonomiei lorŭ.

5. Va conlucrá la desvoltarea constituțiunei țĕrei în direcțiune liberală spre a validitá totŭ mai multŭ marile principii ale libertătii, frățietății si egalității, cum și la perfecționarea administrațiunei, — și fiind-că partida liberală a țĕrei are de base aceste principii, partida nóstră se alătură la partida liberală a țĕrei.

6. Spre esecutarea programei se alege unŭ comitetŭ centralŭ în Budapesta, pentru de a lucrá într'acolo, ca sĕ fie alesĭ de deputațĭ atarĭ bărbațĭ, carĭ consimțescŭ cu direcțiunea liberală desfășurată în acéstă programă.

„Viitoriul“ se declară de organŭ alŭ partidei.

Conferința primesce programa cu unanimitate, și alege unŭ comitetŭ centralŭ pentru esecutarea ei în persónele d-lorŭ Dr. Iosifŭ Gáll, Georgiu Serb, Dem. Ionescu. Dr. Corneliu Diaconoviciu (din Budapesta), Dem. Bonciu (Arad), Ludovicŭ Csató (Blașiu), Leontinŭ Simonescu (Lugoșŭ.)

Cetimŭ în organulŭ guvernului „Pester Lloyd“:

Primăvéra politică sĕ arată și programele și manifestele resarŭ din tóte părțile ca tómna ciupercile. Mai bine facĭ, cândŭ nu ieai serisorŭ manifestațiunile partidelorŭ, fracțiunilorŭ și naționalităților, căcĭ mai bine corĕspundŭ scopului lorŭ acele manifestațiunĭ electorale, carĭ n'au pretențiunea de a fi dogme infalibile. Din acestŭ punctŭ de vedere putemŭ primí programa alegĕtorilorŭ românĭ (din consorțiulŭ frățietații) cu bunăvoință. Acésta nu este programa militanță și nicĭ n'are tendințe în sine, de a înmulți conflictele naționale. Se baséză pe constituționalismulŭ unguerescŭ și este condusă de ide a de statŭ maghiarŭ. De aceea punctele ei speciale sunt discutabile, pentru aceea le vomŭ și discutá fără nicĭ o reservă. Dér nu putemă sĕ nu-o spunemŭ, că chiar formularea unei programe aparte naționale nu va și primitŭ cu mulțămire deosebită. Și programele cele mai moderate naționale cuprindu unŭ separatismŭ órecare în sine, ale cărui scopurĭ nu se acoperă totdéuna de scopurile nealienabile ale unității naționale. Ce, séu cine împredecă pe cetățenii românĭ și sêrbĭ din acéstă țéră de a se afirmá în arena politica, în administrațiune, în legislațiune după puterile și după facultățile lorŭ? Ce, séu cine împedecă naționalitățile țĕrii de a luá parte la viața publică la binecuvêntarile libertății constituționale? Una din dóuĕ, séu aspirațiunile sĕ miscă între marginile unității naționale și de statŭ, și atuncĭ nu este nicĭ o lipsă pentru o grupare particulară a unei naționalitații, séu pretensiunile trecu preste aceste margini naturale și legale, și atuncĭ separatismulŭ este neindreptățitŭ și de respinsŭ și nicĭ-o partidă unguréscă nu póte

---

FOILETONŬ.

Castelulŭ dela G . . . . .

Mergêndŭ dela Brașovŭ și trecêndŭ la Mihalțŭ, podulŭ de peste Murĕșŭ între Bĕlgradŭ și Teușŭ se înalță spre cerŭ unŭ délŭ rotogolŭ și roditorŭ, părêndŭ a fi frate gemenŭ cu délulŭ „Spirii“ din Bucurescĭ. Pe cóma délului se vede din depărtare unŭ castelŭ vechiŭ alŭ grofului Mișka. Castelulŭ are forma și chipulŭ tuturorŭ palaturilorŭ boierescĭ, din vremea iobăgiei. Casele înalte cu turnurĭ ca ale bisericelorŭ. Curtea și grădina împrejmuită cu zidŭ de pétră și la pórtă o laviță pusă sub umbra salcâmilorŭ și plopilorŭ săditĭ în giurulŭ castelului.

In vremea cândŭ nemeșii și boierii vorbiau în limba legilorŭ dela „tabla crăiéscă“ glăsuindŭ: „Az oláh natziot anihilaiuk“, grofulŭ Mișka trăiá ca în sînulŭ lui Avramŭ. Câtŭ erá lumea ședea pe tronulŭ sĕu dela uliță cu sticla de vinŭ și borvizŭ dinainte și cu pipa în gură.

La spatele castelului, în marginea pădurii, în unŭ locŭ dosnicŭ și pădurețŭ, trăiá într'unŭ bordeiŭ acoperitŭ cu mărăcinĭ o mamă vĕduvită, chinuită și obosită și c'o turmă de copilașĭ mititei în giurulŭ iei. Copilașii strențoșĭ, dér sănătoșĭ, plângeau, rîdeau și roșii ca flacăra umblau iérna pe ghiață cu piciórele desculțe. Tatălŭ lorŭ, Simion Murgu, unŭ omŭ sĕracŭ, dér vrednicŭ și cinstitŭ, clăcașŭ din G . . . . . murise încă de multŭ sub biciulŭ boierescŭ; ér fratele lorŭ mai mare, Alesandru, luatŭ erá în cătăniă și numai după mai mulțĭ anĭ, colonelii și maiorii milostivitu-s'au sĕ-lŭ lase acasă sĕ îngrijéscă de mamă și de frații sĕi mititei și golășei.

Intr'o di de primă-véră cându sórele e încă cu dințĭ, pădurarii domnescĭ prins'au în pădure adunândŭ surcele pe copilașulŭ Dumitru, frate cu Alesandru, și trăgêndu-i în curtea domnéscă o sfântă bătae, copilașulŭ mers-a sĕ sărute mâna grofului, care dojenindu-lŭ îi dicea: „Insémnă bine ce-ai pățitŭ; de adĭ încolo pentru a mai căpĕtá batae n'ai trebuință nicĭ chiar sĕ mai mergĭ în pădure.“

Voiosŭ fiindŭ acum, grofulŭ Mișka, pentru nobila s'a judecată rostită asupra nevinovatului copilașŭ, se duse érășĭ la uliță și se aședă pe tronŭ, chiar în momentulŭ cândŭ sora lui Dumitru, Florica, abia de 13 anĭ, curată ca lebăda și frumósă ca trandafirulŭ, trecea pe dinaintea porții. Frageda copilă, voiá sĕ sărute mâna boierului și cândŭ zărindŭ cu códa ochiului pe frate-sĕu, Dumitru, stândŭ la o parte cu capulŭ golŭ, suspinândŭ și stergêndu-șĭ cu mâneca cămeșii lacrimile dela ochĭ, trăsărĭ și înmărmuri de frică. — „Nu te teme drăguță Româncuță“, dise grofulŭ Mișka zîmbindŭ, „pe tine nu te batŭ. Vin-o la mine, unde nimicŭ nu-țĭ va lipsi, și-țĭ voiu dá mărgele cu multŭ mai frumóse ca ale preotesei vóstre.“

In clipita cândŭ tênĕra Florica, cu voie séu cu sila, erá sĕ cadă în cursa grofului, vine din întêmplare Alesandru, și vĕdêndŭ acestŭ tabloŭ, începe în elŭ a ferbe și-a clocotí sângele ca într'unŭ cazanŭ. Alesandru erá, o figură antică română. Avea o înfățișare militară, dréptă și otărîtă. Scia multă carte românéscă și fusese sergentŭ în armata împĕrătéscă. „Unde mergĭ mișelule? strigă grofulŭ cu unŭ glasŭ răstitu către Alesandru. — „Am lăsatŭ, boierule, lucrulŭ câmpului, ca sĕ viu la curte sĕ vĕdŭ ce s'a întêmplatŭ cu frate-meu Dumitru. — „Da mișelule, mi se pare că domnilorŭ soldațĭ mai bine le place a se primblá de câtŭ a lucrá.“ — „Nu domnule, eu facŭ la iobăgiă câtŭ dece; și n'am nicĭ casă nicĭ mésă și căpătâiulŭ meu e bolovanulŭ de pétră, așternutulŭ îmĭ este pămêntulŭ rece, și acoperemêntulŭ e cerulŭ“. — „Ha... ha... ha!! Tu încă îndrăsnescĭ, sĕ vorbescĭ! Ițĭ voiu arătá eu, cine e domnŭ și judecătorŭ în ....!“

Grofulŭ Mișka bate în pâlmĭ, argații alérgă cu dróia, îlŭ trêntescŭ la pămêntŭ pe Alesandru și legându-lŭ fedeleșu, îlŭ aruncă ghem-grămadă în negrele închisorĭ ale Castelului. Florica e luată ca róbă în curtea nemeșului, ér Dumitru este ținutŭ închisŭ în curte, ca curățitorŭ de cisme la ciocoi.

La Dumineca Tomii 1848, lăsându-se pe vatra Murĕșului o negură négră și désă ca sita, Florica străbate nevĕdută la ușa temniții. Alesandru scăpândŭ, alérgă dreptŭ la óstea lui Iancu. Dumitru se repede și elŭ spre cetatea Bĕlgradului și întră ca voluntarŭ la pedestrii împĕrătescĭ. Florica, frumósa Florica, cădŭ sub paloșulŭ nemeșului și acum dórme somnulŭ morții la „Crucea de pétră“ din capĕtulŭ satului.

. . . .

Printre anii 1850—1859, turnurile castelului numai sclipeaŭ, erau afumate. In salónele boierescĭ găzduiaŭ și țîțăiaŭ liliecii. Grofulŭ Mișka și la botéză umblá cu pălăriă de paie în capŭ și décă întălniá vre-unŭ Românŭ mâna cu smereniă i-o întindea și „frate“ îlŭ numiá.

Sătenii născuțĭ în grijĭ și necasurĭ, munceau în liniște pămêntulŭ, pentru care vécurĭ au iobăgitŭ. Numai ogorulŭ lui Alecsandru Murgu stătea jalnicŭ înțelenitŭ și înveștejitŭ. Vitézulŭ tribunŭ Alecsandru, fiindŭ judecatŭ de Nemțĭ ca rĕsvrătitorŭ, fŭ aruncatŭ în suteranele de sub statua lui Carolŭ alŭ VI din

pactá cu elŭ. Cu acésta nu voimŭ sĕ dicemŭ, că programa conferinții alegĕtorilorŭ este de a se judecá curatŭ din acéstă consideraţiune. Manifestaţiunea e chiar prin aceea legitima, că cuprinde în sine o negaţiune decisivă a politicii mai multŭ nebune, de câtŭ haină (gehässig) a pasivităţii unei părţĭ a Românilorŭ ardelenĭ. Aceea ascesă, pe care o predicară poporaiţunii-române agitatorii neconscienţioşĭ, n'a adusŭ statului ungurescŭ nicĭ o stricăciune, dér Românilorŭ nicĭ unŭ folosŭ. (Pentru aceea vĕ bucuraţĭ aşa de multŭ, că o fracţiune slugarnică şi vêndută întră în acţiune şi vocsce sĕ spargă solidaritatea naţională? Red. Gaz.) Pasivitatea, justificată séu nu, are celŭ puţinŭ înţelesŭ resonabilŭ, cândŭ aduce presumtivului séu realului adversarŭ perplesitate, cursulŭ legislaţiunii séu administraţiunii îlŭ împedecă séu îngrenéză. Ce efectŭ a avutŭ pasivitatea Românilorŭ? Absentarea voluntară dela punctulŭ centralŭ politicŭ a împedecatŭ desvoltárea politică şi naţională a Românilorŭ. Legislaţiunea ungurésca n'a sêmţitŭ de locŭ acéstă abstrinenţă, în administraţiune nu s'a sêmţitŭ lipsa de puterile românescĭ. Décă s'ar tractá numai de punctulŭ de vedere unilateralŭ alŭ uneĭ partide unguresci din Ardélŭ atuncĭ nimicŭ n'ar fi mai de doritŭ ca Românii sĕ remână pănă i lumea în pasivitate, dér cercurile nóstre politice nu sunt atâta de egoistice şi nu vorŭ ca o parte din poporaţiunea ardelénă din causa politicei sale sĕ fie împedecată în desvoltarea facultăţilorŭ sale spirituale şi materiale.

Décă programa conferinţei alegĕtorilorŭ românĭ (conferinţa d-lui Gall) ar fi în stare a câştigá cu încetulŭ pe Românii ardelenĭ, ca sĕ capete minte, atuncĭ ne-amŭ puté împacá cu ea şi atuncĭ, cândŭ ar trece peste mĕsura iertat. Intr'aceea trebue sĕ mărturisimŭ, că manifestulŭ (dlui Gall) este în esenţă binişorŭ moderatŭ. Pe deplinŭ corectŭ este punctulŭ acela, alŭ programei, care aviséză Românilorŭ dreptulŭ publicŭ actualŭ şi tĕrêmulŭ legalŭ alŭ constituţiunei patriei. N'avemŭ de a dice multŭ nicĭ la punctulŭ alŭ doilea alŭ programei, care vorbesce de conscienţiósa esecutare a legii de naţionalitate în privinţa aplicărei inteligenţei române şi în privinţa înfiinţărei institutelorŭ culturele." Numai câtŭ ar fi trebuitŭ sĕ se pronunţe mai esplicatŭ. Din parte-ne nu scimŭ se spunemŭ, (sic!) unde a rĕmasŭ esecutarea legei de naţionalitate îndĕrĕtulŭ spiritului şi alŭ literei legei; totŭ aşa de puţinŭ amŭ puté arătá, cum şi unde ar fi fostŭ scósă inteligenţa română din administraţiă séu din alte funcţiunĭ publice, décă nu cumva ea însăşĭ s'a retrasŭ séu a încheiatŭ alianţe cu nisce partide, carĭ i-au făcutŭ impossibilă înaintarea; totŭ aşa de neclarŭ ne este prin ce s'ar fi împiedecatŭ „înaintarea intereselorŭ de cultură române"; acolo unde esistă în adevĕrŭ o cultură, interesulŭ ei îşĭ face drumŭ, décă ar avé a se luptá în contra unorŭ piedecĭ, dér după dreptŭ nu se va puté susţiné, că statulŭ ungarŭ séu esecutiva ungară ar fi conturbatŭ vreodată procesulŭ de desvoltare spiritualŭ alŭ vr'unei naţionalitățĭ. (Fariseismulŭ celorŭ dela „P. Lloyd" trece tóte limitele. — (Red. G. Tr.) Dér aceste sunt lucrurĭ despre, carĭ se mai póte discutá. Ceea ce însĕ, după a nóstră părere, nu e discutabilŭ, este punctulŭ, care tractéză despre aceea, ca sĕ se schimbe legea electorală din Transilvania. — Nouĕ ni se pare, că orĭ-ce esperimentŭ în acésta direcţiune e inadmisibilŭ. Interesulŭ de viaţă alŭ statului ungarŭ şi alŭ naţiunei maghiare este condiţiunatŭ de domnirea spiritului asupra volumului, şi de domnirea inteligenţei, care susţine statulŭ, asupra masselorŭ şi ori-ce încercare de a alterá acéstă stare ar fi unŭ atentatŭ comisŭ în contra unităţii naţionale şi a ideei de statŭ unitarŭ. Prin urmare c'unŭ postulatŭ, a căruia realisare într'unŭ cercŭ mai restrînsŭ ar duce lucrulŭ acolo, ca poporaţiunea maghiară a Transilvaniei sĕ fie condamnată la unŭ rolŭ secundarŭ politicŭ (politischen Niedergang), nu putemŭ pactá nicĭ atuncĭ, décă formuléză de către o partidă română amică statului.

Va fi bine însĕ se nu dămŭ o importanţŭ aşa de tragică acestei dorinţe a conferenţei de alegătorĭ români. Orĭ este seriósă acésta dorinţă, orĭ nu — (va se dică „P. Lloyd" admite şi casulŭ din urmă! — Red. Gaz.) — în orĭ-ce casŭ este unŭ corectivŭ însemnatŭ contra aspiraţiunilorŭ neoportune séu neiertate acelŭ faptŭ, după care Românii (d-lui Gall) se alătură la partida liberală a dietei.... Nu avemŭ dér nicĭ o causă de a respinge a priori programa română.

Oposiţiunalulŭ „Pesti Napló" dice despre conferenţa d-lui Gall, presidată de către Metropolitulŭ Roman: „Nu ne trece prin minte de a împutá Românilorŭ aceea, că folosindu-se de ocasiunea, ce li se oferă, cerŭ concesiuni dela guvernŭ pentru voturile lorŭ. Pentru corteşirile guvernului are se respundă înainte de tóte guvernulŭ. Şi orbulŭ póte vedé, că conferenţa, ce a convocat'o metropolitulŭ Roman şi în care au figuratŭ deputatii guvernamentali români, este opera ministeriului. Aşadér şi programa, ce a emis'o Roman Miron, este programa guvernului Tisza..."

„Aşa amestecă cărţile Tisaiştii, şi credŭ, că au jucatŭ unŭ tromfŭ mare în contra oposiţiunei, câştigândŭ pe Simonescu, Boncs şi pe ceilalţi. Oposiţiunea (maghiară) înse nu se sparia nicĭ cătuşĭ de puţinŭ. Pentru ântâiu, fiindŭ-că speréză, că va scí se apere unitatea statului ungarŭ şi faţă de pacturile deosebite cu naţionalităţile. Alŭ duoilea, fiindŭ-că succesulŭ programei este dubiu (va sĕ dică „P. Naplo" crede, că ómenii frăţietăţii sunt traşĭ pe sfóră.) Alŭ treilea, pentru că cercurile române au fost representate şi pănă acuma totŭ de deputaţi guvernamentalĭ. Acésta nouă tocmélă nu va schimbá prin urmare nimicŭ din situaţia partidelorŭ maghiare, dér póte deschide ochii multora despre aceea, ce este capabilŭ a face d. Tisza Kalman, cândŭ e vorba de a-şi câştigá alegători." — „Ellenzék" din Cluşiu declară, că consênte întru tóte cu părerea de mai susŭ a lui „Pesti Napló."

Despre „conferinţa d-lui Gall" cetimŭ în „Wiener Allgemeine Zeitung" următórele: „Conferinţa de adĭ a Românilorŭ din Ungaria hotărî sĕ formeze o partidă română moderată. Programa partidei conţîne urmatórele puncte: 1. Participarea la alegerile dietale şi părăsirea abstinenţei. 2. Stăruinţa, ca legea naţionalităţilorŭ sĕ se esecute în tótă privinţa. 3. Legea electorală din Ungaria sĕ se estindă şi asupra Transilvaniei. 4. In scóle şi în bisericĭ sĕ se întrebuinţeze limba română. 5. Partida pune în programa sa libertate, egalitate şi frăţietate şi se pronunţă în acelaşĭ timpŭ, că se alătură la partida guvernamentală. Conferinţa a fostŭ fórte slabŭ cercetată şi **conclusele ei nu potŭ fi considerate de concluse ale locuitorilorŭ românĭ ai ţĕrei,** mai vêrtosŭ că cele mai însemnate cercurĭ n'au fostŭ representate."

Unŭ rolŭ de totŭ curiosŭ a jucatŭ în conferenţa d-lui Gall d. Ludovicŭ Csato din Blaşiŭ, pe care raportorulŭ diarului „Pesti Napló" l'a înaintatŭ la rangulŭ de metropolitŭ, numindulŭ între ceilalţi participanţi: „Csato, balázsfalvi érsek". In adevĕrŭ înse d. Csato este numai advocatulŭ Metropolitului. La 1881 în conferenţa alegătorilorŭ români se şoptea, cândŭ d. Csato pledá pentru activitate, ca singurulŭ mijlocŭ de a puté realisá o parte a aspiraţiunilorŭ poporului românŭ dela 1848, că a venitŭ dela Blaşŭ cu discursulŭ scrisŭ gata şi aprobatŭ în buzunarŭ. Póte, că raportorulŭ lui „P. Napló", a credutŭ, că şi de astădată d. Csato vinde marfă numai ca procuristŭ alŭ unei firme mari şi de aceea l'a identificatŭ cu Metropolitulŭ.

Nu se póte negá, că d. Csato este de-o flecsibilitate rară ca şi cândŭ ar fi de gumielasticŭ. Nicĭ nu e lucru puţinŭ, ca cineva se-şi pótă întinde vederile dela Sibiiŭ pănă la Pesta, distanţă de o sută de miluri. Nostimă este îngrijirea ce a documentat'o d. Csato în conferenţa d-lui Gall pentru solidaritatea naţională şi pentru prestigiulŭ naţionalŭ; cerêndŭ dela d. Gall garanţii, că guvernulŭ va şi sprijiní programa consorţiului.

Prigonirea limbei române.

Din comitatulŭ Solnocŭ-Dobêca Marte 1884.

Pe tótă diua sateliţii marelui Tisza prigonescŭ limba celorlalte naţionalităţĭ; încâtŭ adi în comitatulŭ Solnocŭ-Dobêca, unde majoritatea poporaţiunei este română, limba română este eschisă

---

cetatea Bĕlgradului, de unde scăpă numai în primăvéra anului 1859.

Alecsandru, întorsŭ în satulŭ sĕu, de câte orĭ întélniá pe grotulŭ Mişka, acesta îi dicea: „Alecsandre frate, ce-am folositŭ că ne-am bătutŭ; şi eu suferĭ, aida sĕ ne „înfrăţimŭ" şi sĕ ne „unimŭ" şi déca vomŭ scăpá d) Nemţĭ, sĕ vedĭ, ce fraţĭ de cruce fi-vomu noi cu voĭ." — „Aşa e, boierule, de câtŭ de...., Românulŭ pişcatŭ şi muşcatŭ şi de unii şi de alţii: „ţine minte!" — „Alecsandre frate, ce? te îndoescĭ? Apoi nu vedĭ pe Kossuth alŭ nostru, că s'a înţelesŭ cu împĕratulŭ Bonaparte şi cu ministrii lui Cuza-Vodă. — „Déca Kossuth, rĕspunde Alecsandru, s'ar fi înţelesŭ cu ministrii lui Vodă-Cuza, în cuvêntarea sa din Glasgow, *) n'ar huli şi calomniá pe Românĭ chiar acum în ajunulu isbucnirii resbelului cu Piemontulŭ. spunêndŭ Anglesilorŭ următórele minciunĭ cu córne despre eĭ:

. . . . „Şi cândŭ familiile cu miile măcelărite, satele şi oraşele pustiite, celŭ mai înverşunatŭ conducĕtorŭ, alŭ ordelorŭ turbate, Iangulŭ dusu-s'a la Viena sĕ priméscă din mâna tinerului împeratului marĭ cinsturĭ şi darurĭ. Primit-a „crucĭ şi cavalerii"(?) şi cu recunoscinţă (??) disu-i a împeratulŭ: „Iancule, marĭ lucrurĭ aĭ isprăviŭ! Dicŭ fapte marĭ ai sĕvêrşit!" Eĭ bine, boierule, apoi sĕ nu tremure Românulu de mâniă, cândŭ asemene negre calomnii şi viclene uneltirĭ plămădite de Kossuth cu rea credinĭă în contra némului românescŭ! Aŭ dóră numai Kossuth învĕţatulŭ, sĕ nu scie, ceea-ce orĭ-care babă scie, că Ianculŭ n'a primitŭ „nicĭ crucĭ, nicĭ cavalerii, şi dreptŭ recunoscinţă împĕrătéscă în temniţile Bĕlgradului, cu mine, a fostŭ înfundatŭ, unde de durere a înebunitŭ!! Vorbă scurtă, boierule, eu dicŭ, că Românii eĭ cu eĭ sĕ se unéscă, eĭ cu eĭ sĕ se înfrăţéscă, după aceea vedea-vorŭ ce vorŭ mai face!"

. . . .

La Solferino tunulu bubue.

Emigranţii ungurĭ s'adună în Piemontu sĕ formeze cu ajutorulŭ lui Cavour honvedĭ, cu carĭ sĕ bată pe împĕratulŭ sĕ cuceréscă Ardélulŭ.

Fruntaşii Românilorŭ, amicĭ ai lui Cavour, îlŭ înforméză şi ei despre starea lucrurilorŭ românescĭ.

La 4 Iuniŭ 1859 sosescŭ în Turinu prisonierĭ românii, croaţĭ, sêrbĭ, şi puţinĭ ungurĭ din armata austriacă.

Emigrantulŭ căpitanŭ ungurŭ, Veress Sandor primindu-i ast-felŭ le vorbesce unguresce: „Copiĭ! séu întraţĭ în tabĕra honvedilorŭ, séu în Algeria, ca robĭ veţĭ fi trămişĭ."

Din frontŭ păşescŭ nainte duoĭ caporalĭ voinicĭ ca bradii, Dumitru Murgu şi vĕru-sĕu Spiridonŭ Creţu şi romănesce către Veress aşa grăesce: „Se trăescĭ! Noi suntemŭ Românĭ şi nu scimŭ unguresce. Dorinţa nóstră este de a merge în „Téră" la Bucurescĭ. Avemŭ şi noi acolo ómenĭ învĕţaţĭ, carĭ pentru alŭ ţĕreĭ bine şi a némuluĭ românescŭ mărire, mulţĭ anĭ pâne amară în esilŭ au mâncatŭ. Vorbit-au şi ei cu împĕratulŭ Bonaparte, cu Garibaldi şi cu Cavour şi numaĭ ce ne vorŭ dice ei, noĭ gata suntemŭ a face!!"

Pacea dela Villafranca a pusu pofta honvedilorŭ în cuiŭ.

Dumitru şi Spiridonŭ întorsu-sau în Ardélŭ la vatra părintéscă; ér Veress honvedulŭ trăesce în Ţéra românéscă, unde boierii pentru a le otărnici moşiile cu braţele deschise l'au primitŭ.

Ingenerulŭ Veress însĕ învăpăiatŭ de ură, scris-a apoi la 1879 „Memorii" la Bucurescĭ şi în tomulŭ alŭ II-lea pagina 357, către domnitorulŭ Ardélului, cu condeiulŭ pe Românŭ ast-felŭ îlŭ înegresce şi-lŭ parĕsce:

. . . . „Pentru dovedirea agitaţiunilorŭ pornite în Transilvania din principatele valache, ajunge s'amintescŭ numai remarcabila dorinţă a celorŭ duoĭ caporalĭ românĭ, ca sĕ-i trămitemŭ în Ţéră românéscă dicêndŭ, că eĭ totŭ atâtŭ de puţinŭ recunoscŭ pe Franciscŭ Iosifŭ, ca împĕratu alŭ lorŭ, pe câtŭ de puţinŭ recunósce şi Cuza pe Napoleonu, ca împĕratŭ alŭ sĕu. Écă resultatulŭ politiceĭ austriacilorŭ ostilă Ungurilorŭ. Numai acea politică a pututŭ s'admită Unirea Moldo-Valachiei într'unŭ statŭ aprópe suveranŭ. Austria trebuiá sĕ scie, că şi în vechime tóte agitaţiunile şi primejdiele totu numai d'aci veniau în Transilvania."

Atâtea pîrĭ şi înegrirĭ, neapĕratŭ au făcutŭ, ca Ardélulŭ sĕ fie datŭ pe mâna viclenilorŭ pîritorĭ, cu deosebire numai, că în castelulŭ din G . . . . . acum în locŭ de „boierĭ şi boerese" din lumea vechiă, benchetuescŭ şi dănţuescŭ cămătarĭ din lumea nouă.

Alecsandru Murgu, însĕ, ce e dreptŭ a îmbĕtrânitŭ de anĭ, dér la fapte încă e totu tênĕrŭ şi cu îndelungă răbdare românéscă, privindu la „Curcanĭ" oftéză şi speră.

Moţulŭ.

---

*) Tipărită în tomulŭ II, pag. 199 din memoriile séle.

cu totulŭ, încâtŭ décă cineva are ceva scrisóre românéscă și merge cu ea la subprefectŭ, i se spune acolo, că trebue se-o facă unguresce. Și acésta se întêmplă prin cercurĭ unde nicĭ nu se află nimenĭ se scie unguresce, și așa bietulŭ Românŭ e silitŭ, sĕ alerge prin alte sate, unde dóră va află pe cineva sĕ-i facă scrisórea în limba statului, încâtŭ se pare, că liberalismulŭ maghiarŭ a ajunsŭ așa departe, încâtŭ pe bietulŭ Românŭ sĕ-lŭ opréscă a mai scrie în limba s'a maternă.

Se mai întêmplă însĕ și altele multe de aceste în comitatulŭ nostru de „modelŭ“, după cum îlŭ numescŭ în „Ellenzék“.

Se pare însĕ, că inteligența română din acestŭ comitatŭ de frica prefectului se teme se dea publicitățiĭ suferințele, carĭ înundă pe bietulŭ poporŭ românŭ din acestŭ comitatŭ; căcĭ din tóte comitatele se cetesce prin foi despre miscarea cărturarilorŭ românĭ, numai din acestŭ comitatŭ nimicŭ. Séu dóră cărturarii noștri siau uitatŭ de sacrele datorințe, ce le au față de poporulŭ sĕu? Orĭ dóră au trecutŭ cu toții în tabĕra prefectului? Acésta nu o aș crede! Și totuși se pare a fi așa! Căcĭ o tăcere mormêntală domnesce în Solnocŭ-Dobĕca. Séu spuneți lumei, ce ați făcutŭ, pe cândŭ se puse în lucrare întroducerea limbeĭ maghiare în scólele nóstre, cândŭ din tóte părțile locuite de Românĭ se ridicară proteste? Ce activitate ați arĕtatŭ pentru alegerile membrilorŭ comitatensĭ? Și ce lucrați acum, pentru ca sĕ vĕ constituiți față de alegerile viitóre? Sculați și nu dormiți! ci dați dovadă lumeĭ, că în piepturile vóstre trăiesce sĕmĕnțulŭ pentru națiunea, care va nascutŭ. Viforii, carĭ vinŭ peste noi, sunt puternicĭ, șĭ stau sĕ scótă stejarulŭ din rădăcină. Numai în acestŭ comitatŭ s'a hotarîtŭ schimbarea numelorŭ române pe unguriă.

Ba atâtŭ galimatiasŭ nu e destulŭ, ci a venitŭ altŭ ordinŭ dela vice-comitele pe la notarii comunalĭ, ca sĕ înscințeze poporulŭ, că aceia carĭ voiescŭ sĕ-șĭ schimbe numele și conumele sĕ mérgă numai la subprefectŭ. Acésta încă n'a ajutatŭ nimica causeĭ maghiarisăreĭ, căcĭ Românulŭ mai bine voiesce a-șĭ dá viața decâtŭ a-șĭ schimbă numele strămoșescŭ. Deodată însĕ prin Februariu a. c. vine la notarĭ o provocare tipărită spre a-o înmânuá Jidovilorŭ din cerculŭ sĕu notarialŭ, ca sĕ mérgă pentru schimbarea numelui la subprefectŭ. Dér și așa puținŭ a câștigatŭ maghiarismulŭ, căcĭ puținĭ Jidovi s'au aflatŭ așa de slabĭ de ângerŭ sĕ-șĭ schimbe conumele.

Ce sĕ vedĭ însĕ acésta provocare s'a estinsŭ și peste lucrătorii erarialĭ, a cărorŭ connume nu consună cu pronuncia maghiară. Pentru că după cum sum bine informatŭ în comuna Groșĭ (sub pólele Cibleșului), unde se află unŭ firĕstrĕu erarialŭ, la care lucrătorii sunt parte Germanĭ parte Rușĭ, pe toțĭ i-a botezatŭ pe unguria parte subprefectulŭ parte forestierulŭ de acolo și anume: Hilbert în Banyai, Hudak în Hegedüs, Braun în Barna, Zepelzauer în Marmarosi, Fanta în Fenyves, Bagaiza în Szénes, Ugorcsák în Ugorka, Weber în Takács, și Ignatyuk în Baro, dér acestŭ din urmă a disŭ, că numai așia îșĭ va schimbă numele, de -lŭ vorŭ boteza Baro-nu. Acésta schimbare de nume s'a făcutŭ în Groșĭ cu vre-o trei-decĭ patru-decĭ de familĭ de origine germane și slave; dér prin alte părțĭ pe unde mai sunt lucrătorĭ erarialĭ, câte schimbărĭ de nume s'au mai făcutŭ. Așa le-a succesŭ a mai înmulțĭ elementulŭ maghiarŭ pe acéstă cale cu Germanĭ și cu Rușĭ. Avisŭ Germanilorŭ și Slovacilorŭ cum părintesculŭ guvernŭ înșélă pe conaționalii lorŭ, ca sĕ-șĭ renege numele strămoșescŭ spre rușinea tuturorŭ popórelorŭ. Așa a cugetatŭ, că le va succede și față cu Românii de a-i îndemná sĕ-șĭ renege connumele. Și totușĭ „Viitorulŭ“ mai vorbesce de frățietate, care frățietate voiesce sĕ înghită celelalte naționalitățĭ ca boa constrictor prada sa.

Cunctator.

Diverse.

(A doua intrunire literară) din ciclulŭ acesta se va ținé Joĭ în 8 ale luneĭ curente. D-lŭ profesorŭ A. Bărseanŭ va vorbĭ despre Românĭ pe timpulŭ emigrațiuneĭ popórelorŭ și despre înființarea principatelorŭ române dela Dunăre, éră d-lŭ I. C. Panțu va ceti nuvela „Alecsandru Lăpușnénu“ de C. Negruzzi. Eventualŭ se va mai ceti încă ceva.

(Rectificare.) In notița, ce am publicat-o în numĕrulŭ trecutŭ alŭ fóeĭ nóstre despre „întrunirea literară“ a damelorŭ române de aicĭ ținută foĭ în 1 Marțiu v., s'a strecuratŭ o greșală de tiparŭ, pe care voimŭ a o corege. Pasagiulŭ „La punctulŭ din urmă nu uită (d-lŭ directorŭ gimn. St. Iosifŭ) a aminti de clubulŭ literarŭ întemeiatŭ în decursulŭ carnevaluluĭ, accentuândŭ zelulŭ pentru cultivare și interesulŭ pentru literatura națională alŭ membrilorŭ acestuĭ clubŭ“ are a se ceti: „La punctulŭ din urmă nu uită a aminti de clubulŭ literarŭ întemeiatŭ în decursulŭ carnevaluluĭ de vre-o douĕ-decĭ din domnișórele nóstre, accentuândŭ zelulŭ pentru cultivare și interesulŭ pentru literatura națională alŭ membrelorŭ acestuĭ clubŭ.“ — Profitămŭ de acéstă ocasiune spre a felicita și noĭ pe domnișórele din clubulŭ, despre care e vorba, pentru modulŭ, în care îșĭ sciu întrebuință momentele libere.“

(Armata turcéscă.) Oficerii germanĭ, carĭ au împlinitŭ o misiune pe lângă guvernulŭ otomanŭ și carĭ, sub direcțiunea generalului Köchler, au reorganisatŭ armata turcéscă, au comunicatŭ unuĭ diarŭ militarŭ germanŭ amĕnunte asupra resultatelorŭ, ce le-au obținutŭ. Armata Sultanului numĕră astădĭ 235 de batalióne, 169 de escadróne, 130 de baterii, 6 batalióne de pionerĭ, în totalŭ 120,000 de ómenĭ. Misiunea germană a propusŭ sĕ se creeze 8 batalióne de vênătorĭ, 14 escadróne și de a se constitui unŭ trenŭ de echipagii, unŭ corpŭ de oficerĭ de reservă și serviciulŭ intendențeĭ. Totalulŭ forțelorŭ militare otomane se compune apoi din douĕ regimente de landwehr și de landsturm. Durata totală a serviciului e de 20 de anĭ: 4 anĭ în armata activă, 2 în reserva armateĭ active, 4 în fiecare regimentŭ ale landwehrului și 6 în landsturm. Imperiulŭ e împărțitŭ în 7 circumscripții militare și în 18 corpurĭ de armată, din carĭ 7 active, carĭ constituescŭ cu milițiile armata permanentă. Adaugêndu-i cele douĕ regimente ale redifului, s'ar obținé în momentulŭ de declarării rĕsboiuluĭ 617 batalióne, 543 escadróne, 216 baterii de câmpŭ și 36 baterii de munțĭ. Efectivele de rĕsboiŭ se ridică la 1000 de ómenĭ de batalionŭ, 150 de cai de escadronŭ și 6 tunurĭ de bateria.

(Mulțămită publică.) Subscrisulŭ aduce la cunoscință, că Domnulŭ Teodorŭ Colbașĭ de când se află în comuna nóstră Cutŭ, a donatŭ la s. biserică și anume ne-a îmbrăcatŭ s. altarŭ în decursulŭ a 22 anĭ în 2 rêndurĭ, ne-a reparatŭ 2 fe̦snice marĭ și feștitŭ de nou, a donatŭ o cădelniță de argintŭ, și 2 icóne marĭ în fruntea altariului, în urmă în anulŭ acesta vĕdêndŭ lipsa de cărțĭ pentru copii dela școla nóstră din locŭ a donatŭ pentru 30 copii miserĭ 30 abecedare, pentru carĭ fapte marinimóse și demne de imitată i se aduce mulțămită din partea presidiului bisericescŭ și școlasticŭ. — Cutŭ 13 Marte 1884.

Bitea
preotŭ românŭ.

Bursa de Bucuresci.

Cota oficială dela 3 Marte v. 1884.

Renta română (5%)	Cump.	93 1/2	vênd.	94
Renta rom. amort. (5%)	„	95 1/5	„	96
„ convert. (6%)	„	98 1/2	„	99
Împr. oraș. Buc. (20 l.)	„	32	„	33
Credit fonc. ruralŭ (7%)	„	102 1/4	„	102 3/4
„ „ „ (5%)	„	91 3/4	„	—.—
„ „ urbanŭ (7%)	„	101 3/4	„	102 1/4
„ „ „ (6%)	„	98	„	98 1/4
„ „ „ (5%)	„	88 7/8	„	89
Banca națională a României	„	1384	„	—
Ac. de asig. Dacia-Rom	„	383	„	—
„ „ „ Națională	„	260	„	—
Aurŭ	„	3.40	„	—.—
Bancnote austriace contra aurŭ	„	2.09	„	2.10

Cursulŭ la bursa de Viena

din 18 Martiu st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungară 6% 122.15. Rentă de aurŭ 4% 91.95. Rentă de hârthiă 5% 88.65. Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare 141.25. Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emissiune) 95.20. dto (II-a emissiune) 116.50. dto (III-a emissiune 100.20. Bonurĭ rurale ungare 101.—. Bonurĭ cu cl. de sortare 100.—. Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ 100.25. Bonurĭ cu cl. de sortare 99.50. Bonurĭ rurale transilvane 99.75. Bonurĭ croato-slavone 100.—. Despăgubire p. dijma de vinŭ ung. 97.50 Imprumutulŭ cu premiu ung. 116.75. Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului 113.90. Renta de hârtiă austriacă 79.75. Renta de arg. austr. 80.90. Renta de aurŭ austr. 102.20. Losurile din 1860 136.30. Acțiunile băncei austro-ungare 845.—. Act. băncei de creditŭ ungare 327.50. Act. băncei de creditŭ austriace 324.50 Argintulu —.— Galbinĭ împĕrătescĭ 5.69. Napoleon-d'orĭ 9.61 1/2. Mărcĭ 100 împ. germ. 59.20 Londra 10 £ sterlinge 121.45.

Numere complete dela începutulŭ anului sĕ mai află.

Editorŭ: **Iacobŭ Mureșianu.**

Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureșianu.**

Tipografia: **Ioanŭ Göt și fiiŭ Henricŭ.**